



Dabas aizsardzības pārvalde

## Grūbes dolomīta atsegums

Publicēts: 13.11.2020.

Atjaunināts: 24.01.2023.



Dabas pieminekli 10 m augstajā Vaidavas upes krastā veido augšējā devona Franas stāva Pļaviņu svītas dolomītu atsegumi. Grūbes dolomīta atsegumu joslas garums ir 110 m. Atsegumu josla ir gandrīz nepārtraukta un vislielākais atsegums 4,5 m augstumā ir vērojams joslas ziemeļu daļā. Samērā zemās dolomīta klintis tomēr ir ļoti ainaviskas un veido interesantu skatu kopā ar blakus esošo Grūbes HES.



Aizsardzības kategorija: aizsargājams ģeoloģisks un ģeomorfoloģisks dabas piemineklis, atrodas [aizsargājamo ainavu apvidū Veclaicene](#)

Kods: LV0440080

Administratīvais iedalījums: Smiltenes novads, Apes pagasts

Pārvalde: Dabas aizsardzības pārvaldes struktūrvienība [Vidzemes reģionālā administrācija](#).

Robežu shēma [🔗](#)



[Robežu shēma uz ortofoto pamatnes](#)

[Ministru kabineta noteikumi Nr. 461 "Noteikumi par aizsargājamiem ģeoloģiskajiem un ģeomorfoloģiskajiem dabas pieminekļiem"](#)

[Ministru kabineta noteikumi Nr. 62 "Aizsargājamo ainavu apvidus "Veclaircene" individuālie aizsardzības un izmantošanas noteikumi"](#)

Teritorija ir izvietojusies Vidusgaujas zemienē, Trapenes līdzenumā, Vaidavas labajā krastā.

Dabas pieminekli 10 m augstajā Vaidavas upes krastā veido augšējā devona Franas stāva Pļaviņu svītas dolomītu atsegumi. Grūbes dolomīta atsegumu joslas garums ir 110 m. Atsegumu josla ir gandrīz nepārtraukta un vislielākais atsegums 4,5 m augstumā ir vērojams joslas ziemeļu daļā. Dolomītiem raksturīga slāņota uzbūve, dažāda biezuma plātnes, tie ir bagāti ar kavernām, kas veidojušās organismu atlieku šķīšanas rezultātā. Viens no samērā retajiem Pļaviņu svītas dolomītu atsegumiem Ziemeļvidzemē un viens no retajiem (lai gan neliels) Apes tipa dolomītu („apītu”) atsegumiem. Dolomītos labi novērojamas fosilijas un sekundārie kalcīta kristāli.

Dabas pieminekļa vērtīga sastāvdaļa ir arī nelielais avots kraujas vidusdaļā, kam ierīkota mākslīga izteka. Šī ir vienīgā labi pieejamā dabas pieminekļa daļa.

Vislielākajā atseguma daļā ir šāds augšējā devona Pļaviņu svītas dolomītu ģeoloģiskais griezumš (no lejas uz augšu):

slānis. 0,0-0,8 m. Dolomīts ar plātņu biezumu 5-10 cm, ar regulāru uzbūvi, maz kavernu.

slānis. 0,8-1,25 m. Dolomīts (1 plātne) stipri kavernozi sakarā ar stromatoporu, iespējams, arī citu fosiliju klātbūtni.

slānis. 1,25-1,5 m. Dolomīts, regulāri plātņains (3 plātnes), bez kavernām.

slānis. aptuveni 1,5-2,7 m. Dolomīts, vidēji kavernozi, vidēji plātņains (plātņu biezums 10-15 cm), vietām sīkplātņains. Kavernas ir nevienmērīgi izkliedētas, tās galvenokārt ir stromatoporu fosiliju vietā.

slānis. aptuveni 2,7-3,7 m. Dolomīts, sīkplātņains (plātņu biezums ap 5 cm), regulāri plātņains. Ir vidēji daudz kavernu nelielu fosiliju (gliemežu vai brahiopodu) vietā.

slānis. aptuveni 3,7-4,5 m. Dolomīts, viendabīgs, bez kavernām, no vidēji līdz ļoti sīki plātņainam.

Rupjkristālisko Apes tipa dolomītu „apītu” šajā atsegumā nav. Otrā un ceturtā slāņa atsegumā, kā arī citur kavernās ir daudz kalcīta žeodu. Apes tipa dolomīti Grūbes dolomīta atsegumā tika novēroti tikai vienā 0,6 m augstā un 5 m platā atsegumā pamesta karjera dienvidu malā. Apīti šeit ir stipri kavernozi, pateicoties izšķīdušām stromatoporu fosilijām.

Devona Pļaviņu laikposmā karbonātiskās nogulas tagadējā atseguma apkārtnē (baseina austrumu daļā) uzkrājās seklā jūrā ar ūdens sāļumu tuvu normālam.

Dabas pieminekļa teritorijā atrodas Eiropas Savienības aizsargājamais biotops: karbonātisku pamatiežu atsegumi (8210).

No mūsdienu ģeoloģiskajiem procesiem dabas pieminekli novērojama upes sānu erozija un pazemes ūdeņu izplūde.

Grūbes HES dambis ir uzmūrēts uz Pļaviņu svītas dolomītiem, kuri labi redzami skatoties no upes lejteces puses. HES būvēm ir kultūrvēsturiska vērtība.

Dabas datu pārvaldības sistēma  
OZOLS

Citi dati par šo un citām Latvijas īpaši aizsargājamām dabas teritorijām

[Skatīt vairāk](#)

---

<https://www.daba.gov.lv/lv/grubes-dolomita-atsegums>